

ENTZUN ENTZUNDA GERO

Bertsolarien lenengo txapelketea Bizkaian ospatu zanetik, aurten dira zortzi urte.

Txapelketa arek be, arrezkerokoen antzean, zeresana ugari emon eban, batezbe Muxikako bertsolari artean.

Zorioneko «rima» ta neurria zirala ta dirala, ia asarratu be egiten giñean. Orduan, eta orain be bai, gipuzkoarren egikerearen aurka gengoan. Gaur, orduan baiño zigur eta siñistuago.

Bertso rimak billatzen dabiltz bertsolariak, olan zorrozta-suna, esatea, irudimena, mamiña ta ugaritasuna illundu ta eskastu oi diran arren. Balentin Enbeita zan, egikera orreri buruz eritxi onik ez ebana. Guk, beste guztiok, apur bat edo al genduana, gipuzkoarren erara jo genduan.

Arrezkero, Basarriri be irakurri deusat berau baieztuten: rima estuegiak, geienetan, bertsoaren esana kikildu egiten dauala. Ondo rimatu eta ezer gitxi esan.

Gero, txapelketa nagusietan, bertsolaririk onentzat geunkazanak atzean gelditzen zirala ta sariak zelan eta nortzuri emoten jakezan ikusiz, eta juezak gizon artezak izango zirala siñistuz, arrazoia euren alde (Gipuzkoako egikerearen alde) egoalakoan jarri giñean. Baiña barriri be, lengoratuak gagoz.

Aurten, sariketa nagusian, ondo agirian gelditu da esan nai dodana. Azken ekitaldirako gelditu ziran-iru bertsolariak, egin ebezan-gai bardiñetan, iru burutasun, iru era, iru egikera, iru bertsolari ezbardin agertu ziran. Bat, rima onekoa, eskola zarreko bertsolaririk onenarikoa; baiña gaiak azal, esatea urri ta burutasun barri gitxikoa. Bestea, rima eskasagokoa, eskola zar eta barriaren bitartekoa; baiña gaiak sakontxuago ta barritasun geiagokoa. Ta irugarrena, rima eskasekoa, sarri puntuak ia alkar ez dabela josten esateko modukoa; baiña gaiak sakon, esateak zorrotz eta irudimena luze darabiltzana.

Sariak emotean, juezak au edo bestearen alde ez dabela egingo, zigur nago. Orainarte au uste izan badot, gaur zigur nago: juezak olan egin dabe, bertso egikera ori (gipuzkoarrena) onena dala uste izan dabelako.

Baiña apurka apurka, Bizkai, Lapurdi ta Zuberotarren erea, mamintzen doa. Onegaz, ez neuke iñor mindu gura, eritxi bat argitu baiño.

Puntu ta rimen «almazenak» burutik kenduta, gaiak kolokortzen ikasi bear da (baita bakarrik ari izaten danean be), norbera gaitu bear da (norbera gai egin) eta, rima onegian pentsatu barik, gaiari gura aurkitzen ikasi. Bestela ez da bertso-sortzaillerik aterako, bertso zarrak abestuten jarraituko dogu, edo geien be zar-barrizailerren bat agertuko jaku.

Olan, gure bertso-sortzaillerik onenak aitu, bear dan neurrian aintzat artu ta saritzen ikasiko dogu.

Deunoro Sarduy

"ANAITASUNA" ren zuzendariari

Jaun agurgarria:

Zuen aldizkariaren azken zenbaki bietan (155 eta 156 zenbakiak), ez dodaz ain gogoko izan Bertsolari Sariketari buruz idatzi diranak. Eritziak libre dira, ta beti entzun bear izaten dira andik edo emendik norberaren eritziakin bat ez datozen gauzak. Ori ala da; ta ala danez, gutxi edo asko zerbait oituak gare lanean muturra sartuta ibiltzen garanok. Ezertan laguntzeko eskeintza gutxi izango dogu, baiña egiten dogunagaitik jardutzeko asko izango doguz.

Abel Enbeitari ondo eritziko jako, bearbada, foballistak eta ziklistak aberastea; baiña bera bertsolari izanarren, asko deritxo 100.000 pezetako saria. Neri ez, nork emon edo nundik lortu badago. Ze, nere ustez, ta batez be nere gogoz, iñor aberastekotan be, naiago neuke bertsolaria aberastea, foballista edo ziklista baiño. Sariketarako onenak aukeratu ziran ala ez, ori beste kontu bat da. Ni ez nintzan orretan sartu, nere eritzia eskatu bazeusten be; ta ez noia gauza orri ikutzera. Berengo mailakoetan aukeratze zeatzagoa egin al baleikean be, gorengoak barruan egozenik ezin ukatu. Baiña epaimaikoen lana arako aukeratuen artean saritzea zan, ta ez arako aukeratzea. Ta ez noia gauzak nastatzera.

Baiña bai Abel Enbeitari ta batez be Zabale'ri (ez dakit jauna ala anderea) esan bear deusiet juraduan gipuzkoar geiago falta zala, gauzak obeto bardiñtzeko (au da, bertsolarien proportziñoz egoteko). Zabalek, ez dakit nundik kontau ebazan iru gipuzkoar epaimaian. Ni, bi geundelakoan nengoan (gaiñera, ni be giputz lez sartu bear banaiz): J. M. Lekuona ta ni. Ze, besteak, Satrustegi naparra, Itzaina mugazandikoa, eta Aita Martzel bizkaitarra ziran (lenengo domekan Amuritza, baiña bigarrenean Aita Martzel bere orde). An, irugarren gipuzkoarrik ez zan, aintziña izaten ziran ikusi eziñezko espirituren bat ez bazan. Ta ez dot uste. Oin, ikusi eziñezko asko izaten da, baiña ez espiritu utsezkorik. Ta letanien premiñan gare, baiña mentalidade pobreetatik ikusi eziñak

uratzeko letaniena.

Zabale dalakoak, gogorra naitzala esango dau; baiña gogorra izan bear, kontatzen ikasi bagerik, kontuak artzen asten danarekin.

Gaiñera, zer nai da erabagi? Probintziatasuna ala sariketa bera? Ta erabagia, euskeraren bidez ala probintzi politikaren bidez? Nere ustez, euskeraren bidez izan bear leuke. Eta orretan justuak izateko, arestian esan dodan lez, gutxienez beste gipuzkoar bat bear zan maiburuan. Euskalerriko atlas linguistikoiari begiratu, ikusi L. L. Bonapartek ta bere ondorengoak euskalki banatzea zelan egin eben, eta andik ikusiko da nere euskalkia nungoa dodan: Bizkaikoa. Ta, maiburukook ortik juzgatzeko, Bizkaiko bi, giputz bat, napar bat eta mugazandiko bat egozen maiburuko. Ta iñork txarrera artzekotan, gipuzkoarrik artu bear eben ta ez bizkaitarrak.

Baiña euskalki edo probintzi txikieria orreik aintzat artzeko gogorik ez da izaten maiburu-koen artean. An, naiño lan izaten da gauzak aldanik ondoen eroaten, aurriz dakigulako, ondo eroanda be, nekeza dala erabagi zuzen-zuzena artzea. Ta zuzen jokatzeko lenengokoa entzundakoa zuzen artu bear danez, nik nere aldetik ez daukat eragotzenik bizkaitar bati gipuzkoar bati baiño askoz be obeto ulertzeko. Ta au kontuan izanda, ez daukat cudarik maiburuan gipuzkoar bat geiago egon bear zala.

Zuzendari jauna, naiago neban olako idazki memelueri ez erantzun. Nere denporak, ori baiño geiago balio dau gure euskeraren alde; baiña uste oker orreik oindifioz okerragoak ekarri leikiezelako beartu naiz. «ANAITASUNA»ren zuzendaria zaranez, zeure esku gelditzen da jakiñaren gaiñean ipintzen deusudana; zuzendari lez okerreri bidea emotearren, urrengoa olako zaparradaren bat zeure burura joan ez dedin.

Beartua ez zare argitaratzera, baiña zeure esku lagatzen dot gutun au argitaratu nai badozu be; ola, uste okerrak zuzentzeko bidea emongo zenduke.

Juan San Martin